

متن پرسش

با سلام خدمت استاد گرامی: خواهشمند است در خصوص این روایت توضیح بفرمایید با اینکه قبلاً فرموده بودید موجود مجرد هیچگاه نمی‌میرد این چگونه مرگی است که در روایت از آن صحبت شده است؟ بنابر روایتی که از امام سجاد (ع) آمده است ایشان می‌فرمایند «هنگامی که اسرافیل در صور می‌دمد مرگ، تمام موجودات را در کام خود فرو برده و سکوتی مرگبار عالم هستی را فرا می‌گیرد سپس خداوند به عزرائیل می‌فرماید: ای عزرائیل چه کسانی باقی مانده‌اند؟ فرشته مرگ می‌گوید: «انت الحی الذی لا یموت» شما که هیچ‌گاه نمی‌میری و جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و من...» خداوند به عزرائیل دستور می‌دهد که روح آن سه فرشته مقرب درگاهش را قبض کند. سپس خداوند می‌فرماید: چه کسی مانده است؟ عزرائیل جواب می‌دهد: بنده ضعیف و مسکین تو عزرائیل، در این هنگام از طرف خدا خطاب می‌رسد. بمیر ای ملک الموت. عزرائیل صیحه‌ای می‌زند که اگر این صیحه را مردم پیش از مرگ می‌شنیدند در اثر آن می‌مردند. وقتی تلخی مرگ در کامش پدیدار می‌شود، می‌گوید: اگر می‌دانستم جان کندن این مقدار سخت و تلخ است همانا در این باره با مومنین مدارا می‌کردم. با تشکر و آرزوی طول عمر با عزت برای جنابعالی.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: این نحوه مرگ به معنای فنای همه‌ی مخلوقات با تجلی نور واحد قهار است به معنای ظهور مقام احدیت حضرت حق، که همه‌ی مخلوقات از این جهت در نور احدیت او فانی هستند در عین آن که باقی به حق می‌باشند. به همین جهت قرآن در جواب کسانی که می‌گویند آیا ما بعد از مرگ نابود می‌شویم؟ به پیامبر دستور می‌دهد که: «قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ» (سجده/۱۱) بگو همه‌ی شما را ملک‌الموتی را که بر شما گمارده شده است، تمام و کمال می‌گیرد و سپس به سوی پروردگارتان بر می‌گردید. لذا پس بحث بر گرفتن و برگشتن است و این که می‌فرماید به سوی پروردگارتان بر می‌گردید به همان معنای فنای در مقام احدیت است. و مرحله‌ی بعد از تجلی نور واحد قهار، مرحله‌ی تجلی اسم الله است که با آن، «حشر» شروع می‌شود و هرکس در جایگاه خود قرار می‌گیرد. معنای مرگ ملک‌الموت در راستای تجلی کامل نور احدیت است تا هیچ موجودی با نحوه‌ی بودن خود در میان نباشد، بلکه همه به «بودن» حق موجود شوند. موفق باشید